

Un viatge per Ushuaia

Les expedicions del Beagle van suposar l'inici de la definitiva incorporació de *Tierra del Fuego* al món industrial-occidental. És en la mirada d'un jove C. Darwin sobre la gent *Yámana*, en el seu món de canals i illes, que podem apreciar la incapacitat del poderós i racional s. XIX europeu per entendre les formes d'organització socio-econòmiques diferents, considerant-les, simplement, com a inferiors. Darwin comenta a les seves notes que costa de creure que una persona fueguina sia humana enlloc de considerar-la més propera als animals. En la seva vellesa, ja convertit en el referent de la biologia contemporània, Darwin reconegué el seu error.

La història de les societats caçadores-recol·lectores-pescadores dels canals fueguins és una excel·lent mostra de les capacitats organitzatives socials (i, per tant també tecnològiques) d'aquest tipus de grups humans. I en condicions climàtiques ben concretes: esteu a pocs centenars de quilòmetres de l'Antàrtida. Segons el registre arqueològic, societats amb capacitat de gestió dels recursos marins (i això inclou la tecnologia nàutica) habitaren el Canal Beagle i d'altres sillons i canals des del 6.000 abans del present fins als primers anys del passat s. XX. Aquests 6.000 anys d'existència no van ser dessota condicions de misèria, com la gent arribada el s. XIX va considerar. Les anàlisis arqueològiques ens mostren una gran capacitat d'explotació i gestió dels recursos marins: cacera de llop marí, consum d'aus marines, però també la pesca i la recol·lecció de marisc i mol·luscs. De fet, en el present, a les ribes podreu descobrir estructures anul·lars d'entre un 2 o 4 metres de diàmetre: són jaciments arqueològics. Els anomenats *concheros* són acumulacions d'artefactes, fogueres, restes de consum de menjar i, destacant per damunt de tot, de cloves de mol·luscs, un element essencial dintre de la diversificada dieta d'aquests pobles. Els veureu per tot arreu.

La suposada senzillesa de la seva tecnologia no ens ha de fer confondre respecte a la seva eficàcia. Enfront les condicions climàtiques del seu territori, les solucions articulades van ser no utilitzar vestimenta protectora (la gent *yámana* cridà l'atenció de viatgers i marins per portar només un tapa-sexe així com, en alguns casos, una petita capa de tot just un parell de pams quadrats), una dieta hipercalòrica, la impermeabilització del cos mitjançant greix animal i l'ús del foc com a element constant per al manteniment de la temperatura corporal.

Ivan Briz